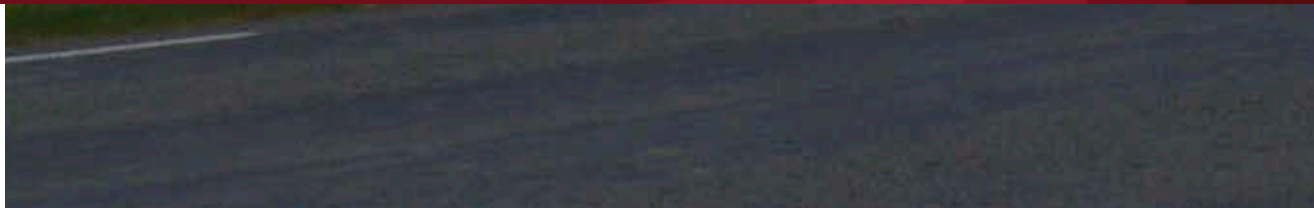

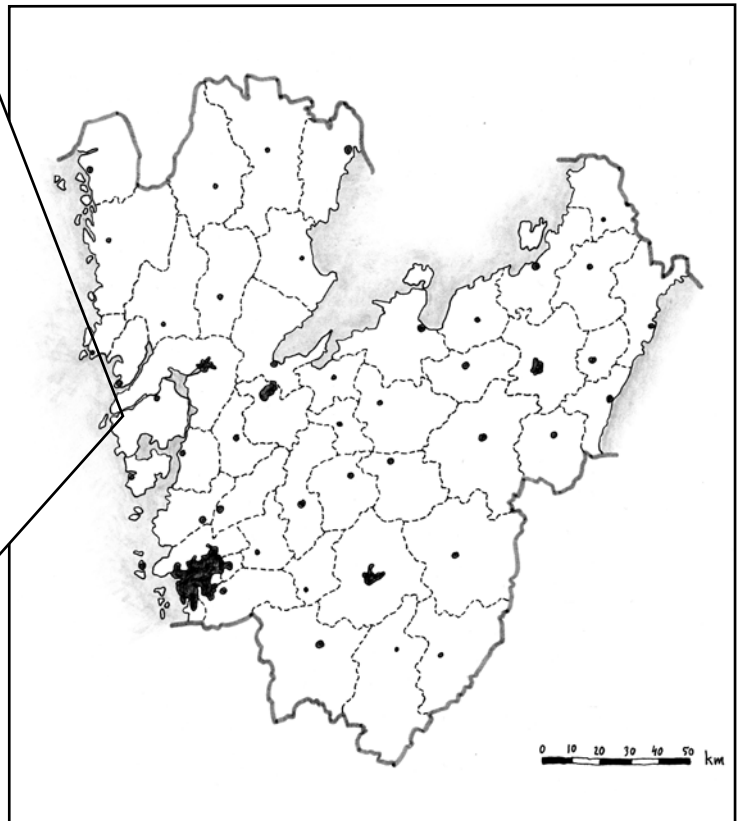
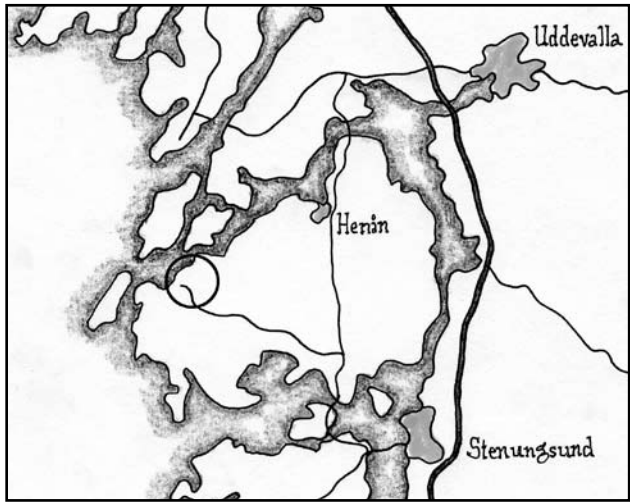
Morlanda 257:1 inom Slätthult 1:29

Morlanda socken, Orust kommun. Arkeologisk förundersökning

Tom Wennberg

*Morlanda 251:1 inom Slätthult 1:29,
Morlanda socken, Orust kommun
Arkeologisk förundersökning*

Tom Wennberg

Morlanda 251:1 inom Slätthult 1:29, Morlanda socken, Orust kommun
Arkeologisk förundersökning

Kulturhistoriska rapporter 59
© Rio Kulturkooperativ 2009

Fastighet: Slätthult 1:29, Morlanda socken, Orust kommun, Västra Götalands län
Länsstyrelsebeslut dnr: 431-59773-2009
Belägenhet i RT90 2,5 gon V: Norr 6459210 m, Öst 1246020 m
Höjd över havet: 35 meter
Beställare: Orust kommun
Projektnummer: 0962
Projektansvarig: Petra Rudd
Fältansvarig: Tom Wennberg
Övrig personal: Petra Rudd
För personalens meriter hänvisas till Rio Kulturkooperativs hemsida.
Fältarbetstid: 2009-10-01–2009-10-02
Undersökningsområdets storlek: 14 600 m²
Fynd: Inga fynd har omhändertagits inom ramen för denna undersökning.

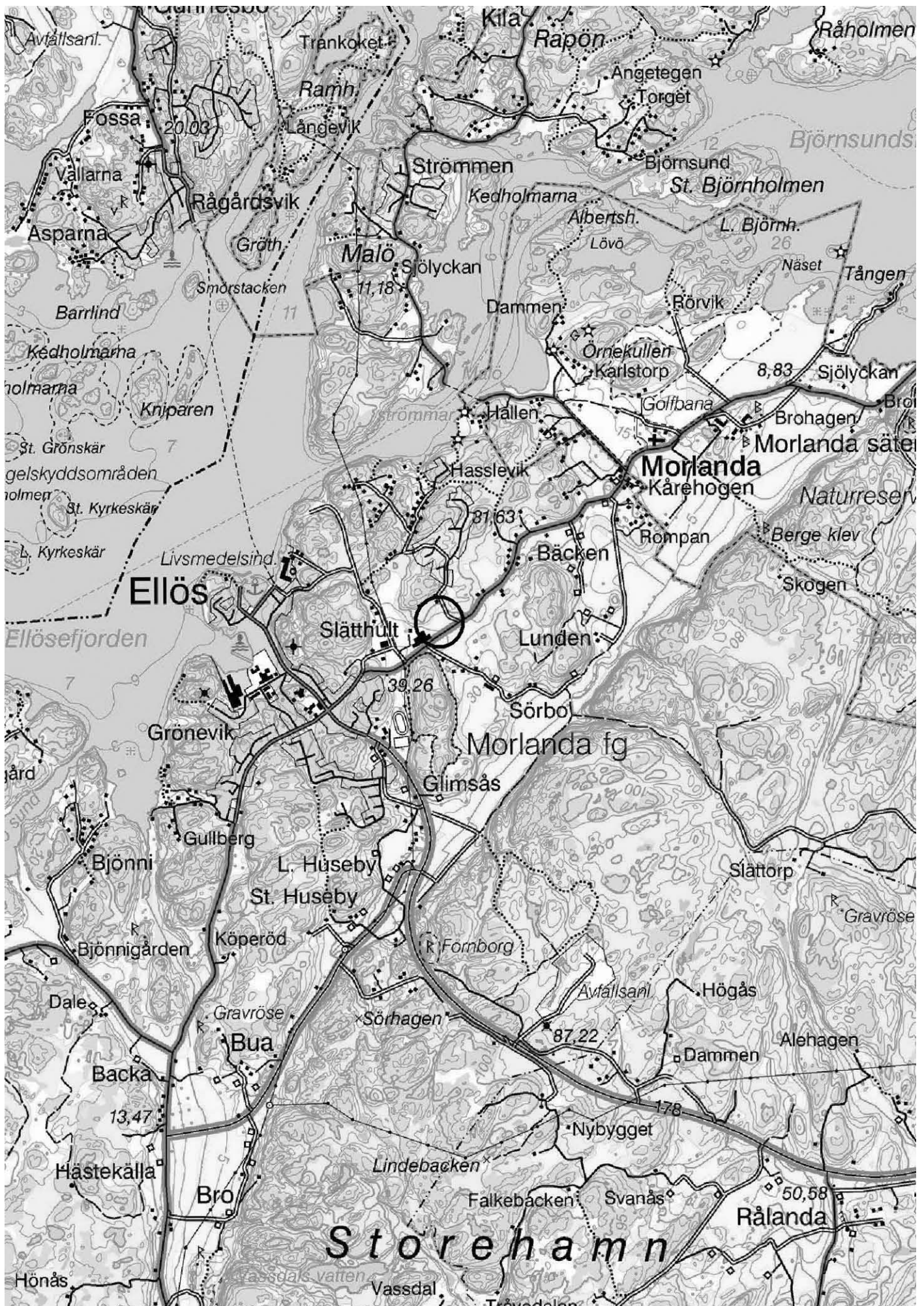
Arkiv: Rio Kulturkooperativ
Foton: Där fotograf ej anges är bilder tagna av fältpersonalen.
Omslagsbild: Översikt över undersökningsområdet, mot norr.
Orienteringskarta: Framställd av Rio Kulturkooperativ med data från Map Maker, FMIS samt Länsstyrelsen i Västra Götaland.
Topografisk grundkarta samt plankarta: Tillhandahållen av beställaren.
Övriga kartor och situationsplaner: Framställda av Rio Kulturkooperativ.
Redigering och layout: Optimal Press
Tryck: Nordbloms Trycksaker AB, HAMBURGSUND
ISSN 1652-1897

Sökord: Morlanda, stenålder, senmesolitikum, boplats

Rio Kulturkooperativ
Ekelidsvägen 5
457 40 FJÄLLBACKA
www.riokultur.se
rio@riokultur.se

Innehåll

<i>Sammanfattning</i>	5
<i>Syfte</i>	7
<i>Metod</i>	7
<i>Utredningsområdet</i>	7
<i>Tidigare undersökningar</i>	7
<i>Undersökningsresultat</i>	7
<i>Fynd</i>	8
<i>Anläggningar</i>	8
<i>Analysresultat</i>	8
<i>Tolkning</i>	8
<i>Forskningspotential</i>	8
<i>Pedagogisk potential</i>	8
<i>Antikvarisk bedömning</i>	8
<i>Bilagor</i>	10
1. <i>Schakttabell med fynd</i>	

III. 1. Undersökningsområdet markerat på topografisk karta. Skala 1:30000.

Morlanda 251:1 inom Slätthult 1:29, Morlanda socken, Orust kommun Arkeologisk förundersökning

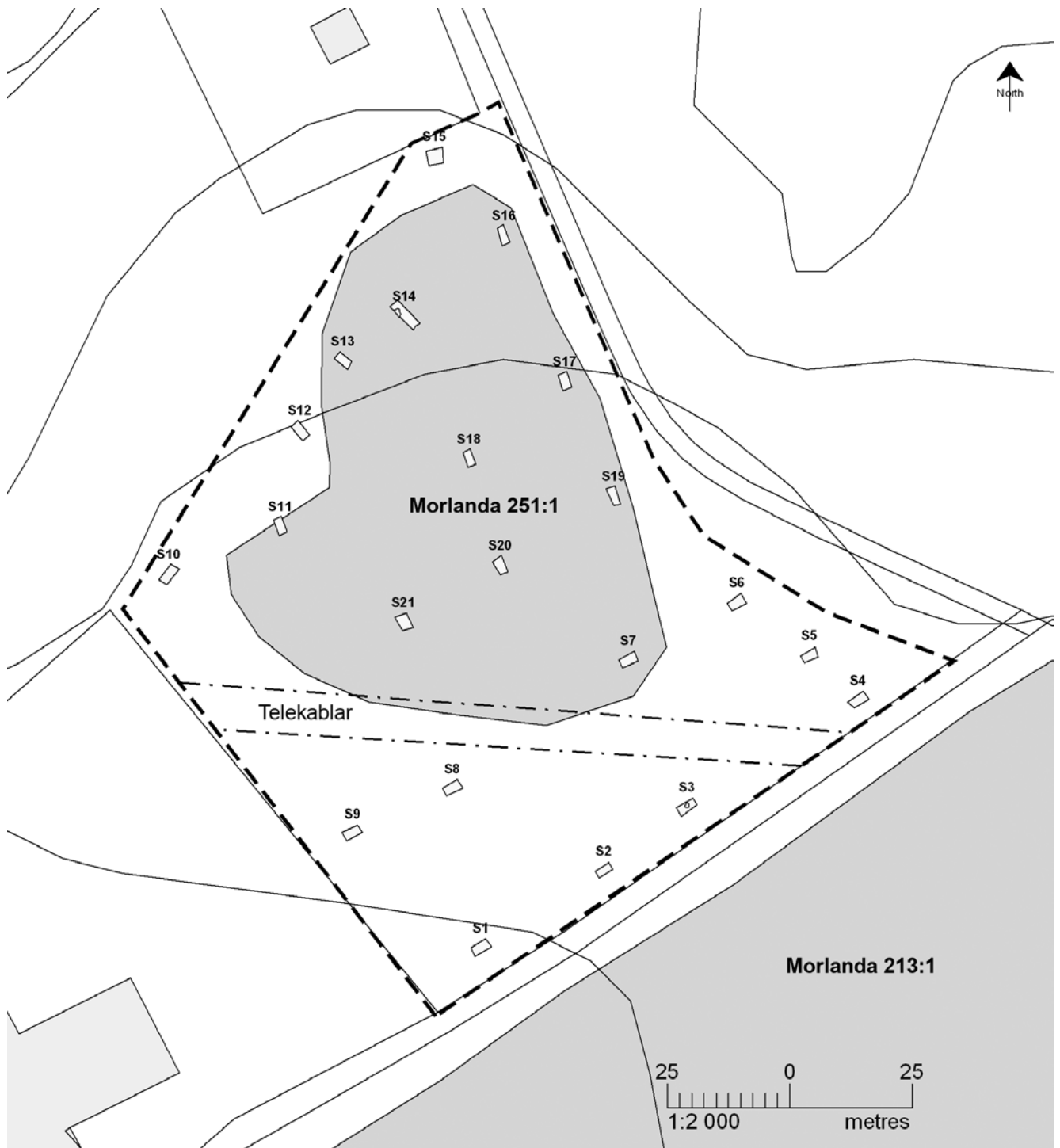
Sammanfattning

Under oktober månad 2009 utförde Rio Kulturkooperativ en förundersökning av fornlämningen Morlanda 251:1 i Orust kommun. Förundersökningen föranleddes av planerad byggnation av solfångaranläggning samt anläggandet av en ny utfartsväg. Undersökningsområdet utgjordes av åkermark. Fornlämningen är registrerad i FMIS som boplats. Inom fornlämning har tidigare en handtagskärna och ett antal avslag samlats in vid ytinventering.

Vid förundersökningen upptogs 21 schakt med grävmaskin. Inga bevarade strukturer från mesolitikum påträffades. I drygt hälften av schakten påträffades ett anspråkslöst fyndmaterial av slagen flinta och kvarts. En svag tendens antydde högre fyndfrekvens i norr. Förundersökningen antyder att den ursprungliga boplatsen legat strax norr om det aktuella området.

III. 2. Översikt över undersökningsområdet mot söder, med schakt 15 i förgrunden.

III. 3. Undersökningsområdet och fornlämning Morlanda 251:1 med schakt utsatta, skala 1:2000. Grå yta är fornlämningsbegränsning och fet, streckad linje är undersökningsområdet.

Syfte

Förundersökningen syftade till att förse Länsstyrelsen med fördjupat kunskapsunderlag inför prövning av arbetsföretaget enligt 2 kap. 12 par. KML. Förundersökningens syfte var i första hand deskriptivt och syftade till att avgränsa och om möjligt datera och bestämma fornlämningens art. Vidare skulle fornlämningens art och innehåll beskrivas med hänsyn till fornlämningens antikvariska bevarandevärde samt dess pedagogiska och vetenskapliga potential. Eftersom förundersökningen utförs som ett led i borttagandet bedömdes ambitionsnivån vara hög.

Den aktuella fornlämningen är belägen i Morlanda socken på Orusts nordvästra del inom fastigheten Slätthult 1:29, *illustration 1 och 3*. I området återfinns ett stort antal fyndplatser och boplatser från senmesolitikum. En nyligen gjord sammanställning av lihultsyxor visar en koncentration av senmesolitiska boplatser i området, *Wennberg i manus*. Morlanda 251:1 ligger mitt i denna koncentration. Det är således ett frekvent använt område under den aktuella perioden med spår efter både basboplatser och mindre satellitboplatser. Boplatserna hade potential att bli en viktig lämning i diskussionen kring landskaputnyttjande under senmesolitikum.

Metod

Vid förundersökningen grävdes 21 schakt med grävmaskin. Schakten förlades jämnt över ytan i syfte att avgränsa fornlämningen inom undersökningsområdet. Ingen särskild uppdelning i intensiva respektive extensiva ytor gjordes. Två telekablar löpte tvärs över ytan, varav en rikskabel med något osäker position. Detta påverkade i viss grad placeringen av schakten.

Schakt och anläggningar mättes in med GPS. Schaktprofiler dokumenterades genom lagerbeskrivning och, i förekommande fall, med fotografi. Anläggningar dokumenterades i plan med GPS, fotografi och beskrivning. Fynd sorterades och beskrevs i fält och återdeponeerades i respektive grävenhet.

Undersökningsområdet

Lämningen är belägen i åkermark i en flack söderslutning på nordvästra Orust i ett nutida sprickdalslandskap, *illustration 1, 2 och 3*. Under senmesolitikum var området en skärgård med dåvarande Orust i öster. Den aktuella lämningen låg då på en mindre ö utanför Orust med den yttre skärgården strax västerut.

I närområdet finns enligt FMIS stenålderboplatser (Morlanda 86, 213 & 252), stendösar (Morlanda 69 & 70) samt en medeltida bytomt (Morlanda 439). På höjderna runt omkring finns ett stort antalstensättningar (Morlanda 72, 73 & 218) och rösen (Morlanda 72, 75 & 77). Större lihultsboplatser i socknen är exempelvis Morlanda 203, 224, 225, 228, 243, 246 & 436.

Tidigare undersökningar

Morlanda 251:1 har aldrig tidigare varit föremål för en arkeologisk undersökning. I Göteborgsinventeringen är den benämnd 173 och av Johan Bunyan Johansson 227. Johansson har tidigare hittat en handtagskärna och ett antal flintavslag. Fornlämningen är belägen cirka 43-47 meter över havet och är troligen företrädesvis en Lihultsboplatz.

Undersökningsresultat

Sammanlagt grävdes 21 schakt jämnt fördelade på den aktuella ytan, *illustration 3*. Merparten av schakten visade en likartad stratigrafi med 25-35 cm matjord ovan en gulbrun sand, *bilaga 1*. I de norra delarna var undergrunden av en siltigare karaktär. I schakt 13 grävdes ett djupschakt vilket påvisade olika skikt av fin sand, silt och lera. Inga spår av mänsklig aktivitet påträffades dock här.

I det allra nordligaste schaktet, som drogs strax utanför åkern, påträffades ett grusigt lager under en mycket fuktig humus (schakt 15). I det humösa lagrets nedre del påträffades en kärna, fyra avslag, fyra bitar övrigt slagen flinta samt en kvartsbit.

Inga konkreta spår efter intakta lämningar påträffades för övrigt inom undersökningsområdet.

Ill. 4. Petra Rudd med en större flintkärna påträffad i schakt 17.

Fynd

Inom undersökningsområdet påträffades ett sparsamt och anonymt fyndmaterial av bearbetad flinta. Flintan var finkornig och av sydskanandinavisk typ, så kallad senon. Flintorna bestod av kärnor, avslag och övrigt slagen flinta, *illustration 4*. Inga redskap eller daterande föremål påträffades. En svag tendens antyder en ökad frekvens i norr men materialet är så pass litet att det inte går att tala om koncentrationer.

I flertalet av schakten påträffades även enstaka kvartsknutor. Delar av detta material var tydligt slagen. Slagen kvarts påträffas ofta i mesolitiska kontexter, även på västkusten.

Inga fynd togs om hand vid förundersökningen. Samtliga fynd återdeponerades i de schakt de påträffades.

Anläggningar

Sammanlagt identifierades två anläggningar inom undersökningsområdet. Dessa var en mindre grop med inslag av sot och kol i schakt 3 och en cirka 35 cm djup grop i schakt 14 med humösa fyllning, *illustration 5*. Inga fynd påträffades i dessa kontexter och dateringen är snarare av yngre tid.

Analysresultat

I samband med förundersökningen fanns medel för vedartsbestämning av fyra prover samt två ¹⁴C-dateringar i syfte att närmare datera fornlämningen. Då inga lämpliga kontexter påträffades har inga analyser utförts.

Tolkning

Det finns inga bevarade strukturer inom aktuell fornlämningsbegränsning. Det är mycket tveksamt ifall det någonsin legat en boplats här. Grävningens resultat antyder svagt att flintfrekvensen ökar norröver. Mer troligt boplatsläge är direkt norr om fornlämningen där topografin är mera plan med skyddande höjdparter strax bakom. Där ligger idag ett bostadshus. Inga daterande fynd påträffades vid undersökningen.

Forskningspotential

Fornlämningen har inom dagens begränsning ingen eller ringa forskningspotential.

Pedagogisk potential

Fornlämningen har inom dagens begränsning ingen pedagogisk potential

Antikvarisk bedömning

Fornlämningen har ingen eller ringa vetenskaplig potential inom aktuellt område. Rio Kulturkooperativ anser att ingen arkeologisk hänsyn behöver tas vid fortsatt exploatering. Inga vidare åtgärder krävs.

III. 5. Schakt 14 med anläggning, troligen av yngre datering.

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell med fynd, FU Morlanda 251:1

Djupmått i cm och schaktets storlek i meter, jämför illustration 3

Schakt 1 (4x2 m)

1-40 Matjord
40- Gulbrun sand

Kommentar: Inga fynd

Schakt 2 (4x2 m)

0-25 Matjord
25- Gulbrun sand

Kommentar: Inga fynd

Schakt 3 (4x2 m)

0-30 Matjord
30-40 Ljusbrun äldre matjordshorisont
40- Gulbrun sand

Kommentar: I den äldre matjordshorisonten påträffades 4 avslag och 2 övrigt slagen flinta samt en kärna i kvarts.

I lagret framträdde även en anläggning med sotig humus (1,10x0,80x0,05m).

Schakt 4 (4x2 m)

0-50 Matjord
50- Gulbrun sand

Kommentar: 1 avslag, 2 övrigt slagen flinta i matjorden.

Schakt 5 (4x2 m)

0-50 Matjord
50- Gulbrun sand

Kommentar: Inga fynd

Schakt 6 (4x2 m)

0-25 Matjord
25- Gulbrun sand

Kommentar: Inga fynd

Schakt 7 (4x2 m)

0-25 Matjord
25- Gulbrun sand

Kommentar: 1 kärnfragment i matjorden.

Schakt 8 (4x2 m)

0-30 Matjord
30- Gulbrun sand

Kommentar: 4 avslag varav en bränd samt 1 övrigt slagen flinta i matjorden.

Schakt 9 (4x2 m)

0-50 Matjord
50- Gulbrun sand

Kommentar: 2 avslag i matjorden

Schakt 10 (4x2 m)

0-25 Matjord
25- Gulbrun sand

Kommentar: Inga fynd

Schakt 11 (4x2 m)

0-25 Matjord
25- Gulbrun sand

Kommentar: Inga fynd

Schakt 12 (4x2 m)

0-25 Matjord
25- Gulbrun sand

Kommentar: 3 avslag, 3 kärnor samt 2 övrigt slagen flinta i matjorden.

Schakt 13 (4x2 m), djupschakt

0-25 Matjord
25-35 Grus
35-55 Gulgrå siltig lera
55-85 Grå fin sand
85-100 Gulgrå siltig lera
100-(125) Gulbrun fin sand.

Kommentar: 3 avslag i matjorden

Schakt 14 (8x2 m)

0-25 Matjord
25- Gulbrun sand

Kommentar: Anläggning ca 35 cm djup. Inga fynd

Schakt 15 (4x4 m)

0-15 Fuktig humus
15- Gulgrå grusig sand

Kommentar: 1 kärna, 4 avslag, 4 övrigt slagen flinta samt kvarts i översta lagret.

Schakt 16 (4x2 m)

0-25 Matjord
25- Gulbrun sand

Kommentar: Inga fynd

Schakt 17 (4x2 m)

0-25 Matjord
25- Gulbrun sand

Kommentar: 1 stor övrig kärna med avspaltningar samt 1 kvarts i matjorden.

Schakt 18 (4x2 m)

0-45 Matjord
45- Gulbrun sand

Kommentar: 1 övrig kärna, 1 avslag, 1 övrigt slagen flinta, 1 kvarts i matjorden

Schakt 19 (4x2 m)

0-30 Matjord

30- Gulbrun sand

Kommentar: Inga fynd

Schakt 20 (4x2 m)

0-30 Matjord

30- Gulbrun sand

Kommentar: 1 avslag, 1 övrigt slagen flinta i matjorden.

Schakt 21 (4x2 m)

0-30 Matjord

30- Gulbrun sand

Kommentar: 1 avslag, 1 övrigt slagen flinta i matjorden.

